

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Кафедра музикознавства та музичної освіти



«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сольфеджіо

для студентів

Спеціальності: 025 Музичне мистецтво

Освітнього рівня: перший (бакалаврський)

Освітньої програми: 025.00.03 Інструментальне виконавство
(фортепіано); 025.00.04 Інструментальне виконавство (оркестрові
струнні, народні, духові, ударні інструменти)



Київ - 2023

Розробник: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри музикознавства та музичної освіти

Викладач: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри музикознавства та музичної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри музикознавства та музичної освіти

Протокол від 07 грудня 2022 р. № 17

Завідувач кафедри _____ Ольга ОЛЕКСІУК

Робочу програму погоджено з гарантантами освітньої професійної програми:

025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано);

«__» _____ 2023 р.

Гарант освітньої професійної програми _____ Наталія СВИРИДЕНКО

Робочу програму погоджено з гарантантами освітньої професійної програми:

025.00.04 Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові, ударні інструменти)

«__» _____ 2023 р.

Гарант освітньої професійної програми _____ Віктор СПОДАРЕНКО

Робочу програму перевірено

«__» _____ 2023 р.

Заступник декана _____ Інна ТКАЧЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

1. Опис початкової дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	7/210	
Курс	2	-
Семестр	4	-
Кількість змістових модулів з розподілом	1	-
Обсяг кредитів	1	-
Обсяг годин, в тому числі:	30	-
Аудиторні	14	-
Модульний контроль	2	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	14	-
Форма семестрового контролю	залік	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: формування вільної слухової орієнтації в музичному матеріалі, вміння слухати та сприймати музику в усіх її компонентах.

Завдання курсу:

- формування у студентів навичок точного інтонування та визначення на слух елементів музичної мови;
- формування навички вільного читання з аркуша (з урахуванням чистого інтонування та метро-ритмічної точності) різних одноголосних музичних прикладів та середніх за складністю хорових партитур;
- розвиток внутрішнього слуху (вчити визначати стиль та характер музичного твору без програвання його на інструменті, визначати мелодичні та ладові особливості, гармонічну мову хорової партитури, її ладо тональні і темпові зміни, кульмінацію твору);
- домагатися від студентів ансамблю під час сольфеджування багатоголосних прикладів;
- домагатися осмисленого ставлення до структурної, ладо тональної та метро ритмічної будови музичного прикладу (привчати студентів в уяві аналізувати приклад, спираючись на теоретичні знання, розуміти мелодичний і гармонічний розвиток музичної думки, відмічати найбільш характерні інтонаційно-ритмічні та інші закономірності та особливості в прикладах з сольфеджування або слухового аналізу);
- формування навичок запису одноголосного та двоголосного диктанту.

Діяльність студентів відбувається у Центрі компетентностей – Навчальній лабораторії інформаційних технологій у музичному мистецтві.

3. Результати навчання за дисципліною

У процесі вивчення курсу студент формує такі **компетентності**:

Загальні:

- здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові):

- здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва;
- здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва;
- здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва;
- здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності;
- здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності;
- здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій;
- здатність оперувати професійною термінологією;
- здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків;
- здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці;
- здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності;

Програмні результати навчання:

- аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту;
- демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій;
- володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом;
- демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

У разі загострення епідеміологічної ситуації, пов'язаної з COVID-19, усі лабораторні заняття будуть проводитись дистанційно. Виконання усіх видів завдань, запланованих програмою, відбуватиметься в режимі відео-конференцій на платформі Google, Zoom

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт						
		Аудиторна:						Семестровий контроль
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Модульний контроль	Індивідуальні	
Самостійна								
Змістовий модуль 6.								
Тема 1. Ладова альтерація мажору та мінору	11				6			5
Тема 2. Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації	9				4			5
Тема 3. Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості	8				4			4
Модульний контроль	2					2		
Разом	30				14	2		14

IV СЕМЕСТР

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

Хроматизм. Відхилення.

Тема 6.1. Ладова альтерація мажору і мінору – 6 год.

Хроматичні інтервали в мажорі та мінорі (побудова розв'язання). Альтерація акордів субдомінантової та домінантової групи в мажорі та мінорі.

Лабораторні заняття (6 год.)

Мета: набуття навичок визначення, інтонування різновидів альтерації в мажорі (мелодика, інтервали, акорди), аналізу особливостей розташування альтерованих акордів і використання їх в каденційних зворотах.

Завдання

1. Настройка в ладо-тональності.
 2. Інтонувати:
 - звукоряди мажору з повною хроматизацією за знаками, запропонованими викладачем;
 - хроматичні інтервали в тональностях мажору до 4 ключових знаків з розв'язанням;
 - ланцюжком (за схемою) характерні та хроматичні інтервали з розв'язанням в межах однієї тональності;
 - акордові послідовності, що містять альтеровані акорди S групи в каденційних зворотах в мажорних тональностях.
 3. Сольфеджувати:
 - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
 - одноголосні вправи з ладовою альтерацією нестійких ступенів;
 - двоголосні вправи з елементами ладової альтерації;
 - однотонально-триголосні приклади гармонічного складу з музичної літератури (один голос співати, решту виконувати на фортепіано або співати тріо);
 4. Визначити на слух:
 - хроматично змінені нестійкі ступені мажорних звукорядів;
 - ланцюжки (діатонічних, характерних, хроматичних) інтервалів в тональностях мажору;
 - види альтерованих акордів;
 - гармонічні послідовності, що містять альтеровані акорди;
 5. Після настройки і прослуховування мелодії визначити значення хроматизмів та записати їх.
 6. Створити декілька мелодій в ладах, звукоряди яких запропоновані викладачем.
- Література основна :** 2, 3, 5.
Література додаткова : 4, 5.

Тема 6.2. Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації. – 4 год.

Альтеровані акорди в плагальних зворотах. Альтеровані акорди в автентичних зворотах. Альтеровані акорди в прохідних та допоміжних зворотах. Альтеровані акорди в перерваному звороті.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок сприйняття колористичної та експресивної сторони гармонії в її ускладнених формах, усвідомлення художніх закономірностей композиторських нотацій XIX – XX ст.; осмислення функціональної природи альтерованих акордів, визначення певних змін в структурі акорду, аналізу та інтонування гармонічних зворотів з різними альтерованими акордами.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:
 - за камертоном, з подальшим оспівуванням звуків тонічного тризвука
 - від попередньої тональності.
 2. Інтонувати:
 - хроматичні допоміжні до стійких ступенів у мажорі та мінорі
 - підголоскові триголосні періоди з хроматичними, допоміжними та прохідними звуками;
 - гармонічні плагальні звороти з альтерованими акордами:
I – II2 – II2#1#3 – I; I – II2#1#3 – I;
 - гармонічну послідовність з альтерованими акордами в перерваному звороті в тональностях до 2 ключових знаків:
I – III – IV – VII6 – I – I6 – IV – II43#1#3 – K64 – V7 – V1b – IV7#1#3 – K64 – V7 – I.
 3. Сольфеджувати:
 - перевірка знань для самостійної роботи попередньої теми;
 - одно- та двоголосні вправи з підручників з попереднім аналізом альтерованих звуків;
 - триголосні вправи із збірки «Хорові розпівки» Є. Євпака;
 - робота над заданими 4-голосними гармонічними послідовностями.
 4. Визначити на слух:
 - види альтерацій в окремому голосі в гармонічних зворотах;
 - функцію альтерованих акордів в гармонічних зворотах;
 - в гармонічних послідовностях плагальні звороти з альтерованими акордами.
 5. Записати мелодію сопранового голосу з чотириголосного уривку музичного твору.
- Література основна :** 1, 3, 5.
Література додаткова : 1, 2.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення альтерованих акордів у прохідних та допоміжних зворотах, аналізу гармонічних зворотів, відпрацювання співу акордових послідовностей (ланцюжком та в ансамблі)

Завдання

1. Настройка в ладо тональності:
 - за камертоном, з подальшим оспівуванням звуків тонічного тризвука;
 - від попередньої тональності.
2. Інтонувати:
 - звукоряди мажору та мінору в поступовому русі (вгору і вниз) з альтерацією нестійких ступенів ладу;
 - двоголосні розпівки з хроматичними допоміжними та хроматичними звуками взятими стрибком і кілька пов'язаних між собою хроматичних звуків;

- у триголосі варіювання ритмічного малюнка в мелодії на фоні стабільної ритмічної пульсації в середньому та нижньому голосі;

3. Сольфеджувати:

- перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
- одноголосні вправи з підручників;
- двоголосні вправи з альтерацією несітйких ступенів;
- робота над заданими 4-голосними гармонічними послідовностями.

4. Визначити на слух:

- ладову альтерацію ступенів у фрагментах музичних творів;
- акордову структуру окремо виконаних гармонічних зворотів з альтерованими акордами (тони акордів, розташування.)

5. Диктант (одноголосний), попередньо проаналізувати метро-ритмічні ускладнення.

Література основна : 3, 4, 5.

Література додаткова : 2, 5.

Тема 6.3. Відхилення в тональності I ступеня спорідненості – 4 год.

Тональності I ступеня спорідненості в мажорі та мінорі. Відхилення в тональності субдомінанти. Відхилення в тональності домінанти. Побічні домінанти як засіб відхилення.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення відхилень, засобу їх здійснення в межах періоду, відпрацювання співу гармонічних зворотів з відхиленням в тональності домінанти.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:
 - за камеротном, з подальшим доспівуванням звуків тонічного тризвука;
 - від попередньої тональності.
2. Інтонувати:
 - мажорні та мінорні гами з альтерацією нестійких ступенів у терцію і сексту.
 - Мажорні та мінорні гами з альтерацією (з акордовим супроводом)
 - В тональностях Es-dur, cis-moll акордові послідовності з відхиленням в тональності домінанти.
3. Сольфеджувати:
 - одно-, двоголосні вправи з підручників
 - одноголосні вправи з підручників з інтонаційними, метро- ритмічними труднощами;
 - гармонічне та імітаційне двоголосся з відхиленням в тоальності домінанти.
4. Визначити на слух :
 - альтеровані ступені ладу в різних регістрах;
 - неповні акорди в тональностях (доспівати відсутній звук)
 - відхилення в акордових послідовностях, відтворити їх графічно;
 - відхилення та засоби їх здійснення у фрагментах музичних творів;
5. Диктанти:
 - одноголосний з хроматизмами, відхилення та метро-ритмічними ускладненнями;
 - запис басового або середнього голосу (за вибором викладача) у чотириголосному диктанті;

6. Скласти мелодію з використанням відхилень. Проспівати її.

Література основна : 1, 3, 4.

Література додаткова : 2, 4.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: розвиток відчуття тонального розвитку в музичній тканині, накопичення слухових вражень тональних співвідношень; набуття навичок визначення побічних тональностей, шляхів змін тональностей в середній побудові, відпрацювання відхилень в тональності субдомінанти.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:
2. Інтонувати:
 - мажорні та мінорні гами з альтерацією нестійких ступенів у терцію і сексту (дуетом і групою);
 - в тональностях A-dur, g-moll (у мелодичному русі) акордові послідовності з відхиленням в тональності домінанти;
 - мелодичні звороти, що містять відхилення в тональності субдомінанти з попереднім аналізом тонального плану;
 - двоголосні речення, в яких є відхилення в тональності субдомінанти з аналізом тональностей, що зустрічаються у виконаних побудовах;
 - триголосні періоди поліфонічної фактури, що містять декілька побічних тональностей.
3. Сольфеджувати:
 - одно-, двоголосні вправи з підручників (з попереднім аналізом ладових ускладнень);
 - робота над заданими 4-голосними гармонічними послідовностями
4. Визначити на слух:
 - тональний план одноголосної мелодичної побудови;
 - засоби тонального розвитку в декількох уривках з музичних творів.
5. Записати після попереднього аналізу тонального плану одноголосний диктант з відхиленнями в тональності субдомінанти.

Література основна : 3, 4, 5.

Література додаткова : 2, 5.

6. Контроль навчальних досягнень

1.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 6	
		Кількість одиниць	Макс. к-сть балів
Відвідування лабораторних	1	7	7
Лабораторна робота (у тому числі допуск, виконання, захист)	10	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-
Разом			117
Коефіцієнт – 1,17			

1.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання.

Семестр IV

Змістовий модуль VI.

Хроматизм. Відхилення.

Тема 6.1. Ладова альтерація мажору та мінору

Завдання: - Інтонувати:- звукоряди мажору з повною хроматизацією за зразками, запропонованими викладачем,- ланцюжком за схемою характерні та хроматичні інтервали з розв'язанням в тональностях В-dur, E-dur;

- Сольфеджувати: - одноголосні вправи з підручників; - двоголосні вправи з підручників

- багатоголосні вправи зі збірки Є. Євпака «Хорові розспівки»; - робота над заданими 4-голосними гармонічними послідовностями

- Добрати два приклади творів з фаху на використання ладової альтерації мажору. Виписати і співати.

Тема 6.2. Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації

Завдання: - Інтонувати:

- хроматичну гаму C, D, F, G в різних розмірах із складними ритмічними малюнком;

- хроматичні допоміжні до стійких ступенів у мажорі та мінорі (в тональностях до 3-х ключових знаків)

- гармонічну послідовність з альтерованими акордами в тональності до 3-х ключових знаків I – III – IV – VII⁶ – I – I⁶ – IV – II⁴#1#3 – K6⁴ – V⁷ – VI^b – IV⁷#1#3 – K6⁴ – V⁷ – I.

- Сольфеджувати:

- одно-, двоголосні вправи з підручників (з попереднім аналізом ладових ускладнень)

- триголосні вправи зі збірки «Хорові розспівки» Є. Євпака;

- робота над заданими 4-голосними гармонічними послідовностями.

Тема 6.3. Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості

Завдання: - Інтонувати:

звукоряди трьох видів мажору і мінору з метро-ритмічними труднощами в тональностях з 4-5 ключовими знаками;

мелодичні звороти, запропоновані викладачем, в тональностях до трьох ключових знаків; триголосні періоди поліфонічної фактури, запропоновані викладачем.

- Сольфеджувати:

одно-, двоголосні вправи з підручників;

триголосні вправи зі збірки «Хорові розспівки» Є. Євпака;

чотириголосні гармонічні послідовності з відхиленням в тональності субдомінанти;

- Скласти мелодію (вальс, босанова) з відхиленнями, добрати супровід і записати в нотному зошиті.

- Знайти в музичних творах з фаху приклади відхилень в тональності субдомінанти виписати, проспівати.

Критерії оцінювання самостійної роботи	К-сть балів
Студент надав декілька правильних визначень теоретичних понять з даної дисципліни згідно концепцій різних авторів. Творчо підійшов до виконання практичних завдань. Чисто інтонує практичні вправи, не припускаючись помилок у побудові заданих акордових та інтервальних послідовностей, а також вправ у ладах. Досконало записує мелодичну лінію та ритмічний малюнок самодиктанту.	5
Студент надав правильні визначення теоретичних понять з даної дисципліни. Творчо підійшов до виконання практичних завдань. Чисто інтонує практичні вправи, припускаючись окремих, незначних помилок у побудові заданих акордових та інтервальних послідовностей, а також вправ у ладах. Майже точно записує мелодичну лінію та ритмічний малюнок самодиктанту.	4
Студент надав неточні визначення теоретичних понять з даної дисципліни. Формально підійшов до виконання практичних завдань. Нечисто інтонує практичні вправи, припускаючись значних помилок у побудові заданих акордових та інтервальних послідовностей, а також вправ у ладах. Неточно записує мелодичну лінію та ритмічний малюнок самодиктанту.	3
Студент не в змозі надати визначення основних теоретичних понять з даної дисципліни. Не виконав практичне завдання. Нечисто інтонує практичні вправи. Не розуміє принципів побудови заданих інтервальних та акордових послідовностей, а також вправ у ладах. Не в змозі записати мелодичний та ритмічний малюнок самодиктанту.	0-2

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється в письмовій формі та складається з таких видів роботи:

1. Запис музичного диктанту;
2. Виконання вправ у заданих тональностях та ладах;
3. Побудова заданих інтервальних послідовностей;
4. Побудова заданих акордових послідовностей;
5. Слуховий аналіз.

Критерії оцінювання модульного контролю	К-сть балів
Студент надав правильні, вичерпні відповіді на всі поставлені запитання.	21-25
Студент надав правильні відповіді на всі поставлені запитання, але припустився деяких, незначних помилок	16-20
Студент надав частково невірні відповіді на всі чи деякі поставлені запитання, припускається суттєвих помилок.	11-15
Студент не надав відповіді на поставлені запитання або надав їх, але з величезною кількістю помилок.	1-10

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль в Університеті здійснюється у формі, передбаченій навчальним планом.

Наприкінці 4 семестру навчальним планом передбачено залік.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімальний можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

**7. Навчально-методична карта дисципліни «Сольфеджіо» II курс
(Змістовий модуль VI)**

Разом за модуль – 30 год., лабораторні – 14 год., самостійна робота – 14 год., МКР – 2 год.			
Модулі	Змістовий модуль VI		
Назва модуля	Хроматизм. Відхилення		
Кількість балів за модуль	117 балів		
Лабораторні	6.1	6.2	6.3
Теми лабораторних робіт	Ладова альтерація мажору та мінору. (1+10 балів)*3=33 бали	Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації. (1+10 балів)*2=22 бали	Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості. (1+10 балів)*2 =22 бали
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)		
Підсумковий контроль	Всього –117 балів, коефіцієнт – 1,17		

8. Рекомендовані джерела

Основні

1. **Афоніна О. С.** Сольфеджіо на основі сучасної джазової та естрадної музики: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. Афоніна, В. Баранова. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 148 с.
2. **Барська З.М.** *Гармонічне сольфеджіо на основі української музики*:хрестоматія. Ч. 1. Одноголосся. Тернопіль: Навчальна книга –Богдан, 2018. 80с.
3. **Жалдак М.П., Портова Л.В., Проваторова В.О.** Музична грамота та практичне музикування: типова навчальна програма елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ: ДНМЦЗМО, 2019. 65 с.
4. **Мацько М.С.** Збірник диктантів:для учнів 5–8 класів мистецьких шкіл. Чернівці, 2020.
5. **Смаглій Г. А., Маловик Л. В.** Основи теорії музики 2. вид., доп. і перероб. / Г. Смаглій, Л. Маловик. – Харків : Факт, 2001. – 384 с.

Додаткові

1. **Афоніна О.С.** Сольфеджіо (6-7кл.). К.: Мелосвіт, 2006.
2. *Диктанти на матеріалі музики Миколи Лисенка.* Авр.-укл. Д.Романець. Вінниця: Нова Книга, 2016. 76с.
3. **Єпімахова О.** *Сольфеджіо на основі української народної пісні.* Київ: ДМЦНЗКіМУ, 2014. 64с.
4. **Смаглій Г.А.** *Сольфеджіо.* Підручник у 6 ч. Харків: Ранок, 2013. Ч. IV. 112с.
5. **Смаглій Г.А.** *Сольфеджіо.* Підручник у 6 ч. Харків: Ранок, 2013. Ч. V. 112с.
6. **Смаглій Г.А.** *Сольфеджіо.* Підручник у 6 ч. Харків: Ранок, 2013. Ч. VI.112с.
7. **Стронько Б. Ю.** Диктанти з сольфеджіо (одноголосні, інтервально-акордові, гармонічні), аудіо-диск. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I-II рівнів акредитації / Б. Стронько. – Вінниця : Нова Книга, 2008.

9. Додаткові ресурси

1. **Ходоровська І.М.** Збірник диктантів з сольфеджіо на матеріалі українського фольклору та музики українських композиторів/мультимедійний посібник. К.,2014. Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/7693/>